

AR LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA YRA PRIPAŽINTINA TEISMU PAGAL SESV 267 STRAIPSNĮ?

Eglė Kybartienė

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės institutas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4669
Elektroninis paštas egler@mruni.eu

Pateikta 2013 m. rugsėjo 26 d., parengta spausdinti 2014 m. sausio 4 d.

doi:10.13165/JUR-13-20-4-08

Įvadas

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT, Teismas) aiškiai nurodė, kad jis sprendžia, ar institucija yra „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį, ir kad institucijos nacionalinėje teisėje pripažinimas „teismu“ nėra galutinis. ESTT beveik penkis dešimtmečius savo sprendimuose kūrė įvairių veiksnių, požymių ir kriterijų visumą, į kurią reiktų atsižvelgti nustatant, ar institucija yra „teismas“.

Teismo praktikos analizė atskleidžia, kad Teismas buvo labai lankstus savo aiškinimuose, kas yra „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį, ir priėmė prašymų iš pramonės tribunolų, tam tikrų profesinių įstaigų ir kitų kvaziteisminių institucijų.

Lietuvos Respublika (toliau ir LR) skaičiuoja devintus narystės Europos Sąjungoje metus. Akivaizdu, kad LR teismai, esantys sudedamąja ES teisminės sistemos dalimi, kasdienėje veikloje susiduria su jos teisės taikymu. Su ES teisės taikymu susiduria ir kitos institucijos, kurios sprendžia teisinius ginčus. Per šiuos narystės metus nacionaliniams teismams ir kitoms institucijoms ne tik prireikė taikyti ES teisės nuostatas, tačiau

jie yra įgyvendinę ir SESV 267 straipsnyje įtvirtintą teisę (ir pareigą) kreiptis dėl prejudicinio sprendimo.

Taigi, aktualu išanalizuoti kriterijus, apibūdinančius institucijas, galinčias tapti prejudicinio sprendimo procedūros subjektais bei įvertinti atitinkamos Lietuvos institucijos galimybes pasinaudoti SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra. Lietuvos institucijų, kitų nei teismai, galimybė kreiptis prejudicinio sprendimo mažai tyrinėtos. Deimilė Prapiestytė savo disertacijoje „Prejudicinio sprendimo priėmimo Europos Sąjungos Teisingumo Teisme proceso aiškumas kaip vienodo Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo garantija“¹ palietė kriterijus, apibūdinančius institucijas kaip teismą pagal SESV 267 straipsnį, o Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – Ryšių reguliavimo tarnybos) teisinį statusą, jo vietą valstybinio administravimo institucijų sistemoje savo disertacijoje „Nepriklausomos reguliavimo institucijos valstybinio administravimo institucijų sistemoje“ aptarė Ieva Deviatnikovaitė². Todėl autorė pasirinko paliesti Lietuvoje visai nenagrinėtą temą ir įvertinti Ryšių reguliavimo tarnybos galimybes pasinaudoti SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra. Išsamios analizės svarbą pagrindžia ir tai, kad į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo kreipėsi viena iš Lietuvos institucijų³, kuri pagal vidaus teisę nėra pripažįstama teismu, o Teismas priėmė nagrinėti pateiktą prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Todėl tokia analizė turėtų padėti kitoms Lietuvos institucijoms sprendžiant, ar jos turi teisę kreiptis dėl prejudicinio sprendimo.

Tyrimo objektas. Ryšių reguliavimo tarnybos atitiktis teismo sampratai pagal SESV 267 straipsnį.

Tyrimo tikslas. Atskleisti kriterijus, apibūdinančius institucijas, galinčias tapti prejudicinio sprendimo procedūros subjektais, bei Ryšių reguliavimo tarnybos galimybes pasinaudoti SESV 267 straipsnio numatyta procedūra.

Tyrimo metodai. Lyginamasis, analizės, loginis, apibendrinimo.

1. Teisė kreiptis prejudicinio sprendimo: įžanginės pastabos

Tam, kad ESTT priimtų prejudicinį sprendimą iš institucijos, turi būti įgyvendintos 3 sąlygos. Pirma, besikreipianti institucija ESTT turi būti įvardijama kaip „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį⁴. Antra, besikreipianti institucija turi atitikti SESV 267

1 Prapiestytė, D. *Prejudicinio sprendimo priėmimo Europos Sąjungos Teisingumo Teisme proceso aiškumas kaip vienodo Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo garantija*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.

2 Deviatnikovaitė, I. *Nepriklausomos reguliavimo institucijos valstybinio administravimo institucijų sistemoje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.

3 Byla C-385/09 *Nidera Handelscompagnie* [2010] ECR I-10385. Šioje byloje buvo nagrinėjamas Mokestinių ginčų komisijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą. ES TT, išanalizavęs šios institucijos statusą pagal jurisprudencijoje suformuotus kriterijus, pateiktą prašymą priėmė, taip pripažindamas minėtą Lietuvos instituciją teismu pagal SESV 267 straipsnį.

4 Žr., pvz., bylą C-516/99 *Walter Schmid* [2002] ECR I-4573 ir bylą C-259/04 *Elizabeth Florence Emanuel v. Continental Shelf* [2006] ECR I-3089.

straipsnyje nustatyta „valstybės narės“ teismo sąlyga⁵. Trečia, prejudicinis sprendimas turi būti susijęs su ES teisės aiškinimu arba galiojimu, prejudicinis sprendimas turi būti esminis besikreipiančiai institucijai sprendžiant bylą ir ESTT sprendimas turi būti privalomas besikreipiančiai institucijai⁶.

Šios 3 sąlygos yra taikomos kiekvienai institucijai, besikreipiančiai prejudicinio sprendimo. Dėl ribotos darbo apimties antroji ir trečioji sąlygos plačiau nagrinėjamos nebus.

Daugelyje bylų atsakymas į klausimą, ar institucija yra „teismas“, yra akivaizdus, tačiau tam tikrais atvejais ESTT turi nustatyti institucijos statusą pagal SESV 267 straipsnį.

Teismo praktika šiuo klausimu yra labai nenuosekli ir apskritai neaiški⁷. Dažnai skirtumas tarp generalinių advokatų pasiūlytų išvadų ir Teismo sprendimų iliustruoja teisinį „valstybės narės teismo“ sąvokos neapibrėžtumą.

Atsižvelgiant į *acquis communautaire* terminologijos specifiką, nebuvo galima pavesti valstybės narėms nustatyti, koks teismas ar teisminė institucija turi „teismo“ statusą, nes kiekvienoje iš valstybių narių yra skirtingos teisminės institucijos bei skiriasi jų funkcijos. Paprastai valstybėse narėse egzistuoja bendrosios kompetencijos teismai, tačiau, be jų, yra ir specializuoti teismai ir/arba institucijos, turinčios specialiąją kompetenciją. Kiekvienos valstybės narės vidaus teisinėje sistemoje yra teismų arba kitų ginčus sprendžiančių institucijų, turinčių skirtingą kompetenciją: vieni teikia nuomones, antri priima sprendimus, tretieji turi „mišrią kompetenciją“ (kartais veikia kaip viešojo administravimo institucija, o kartais kaip teismas). Jei besikreipiančioji į ETT (dabar ESTT – *autorės pastaba*) teisminės institucijos ar teismo statuso tikrinimo užduotis būtų pavesta valstybei narei, atsirastų rizika, kad ji gali suklysti. Tam tikras teismas ar ginčus sprendžianti institucija dėl padarytos „vertinimo“ klaidos nepagrįstai prarastų teisę kreiptis dėl preliminarus nutarimo (prejudicinio sprendimo – *autorės pastaba*) arba nepagrįstai tokią teisę įgytų⁸.

Nuo 1961 m., kai buvo pateiktas pirmasis prejudicinio sprendimo prašymas, iki 1969 m. prašymų skaičius augo lėtai – per visą šį laikotarpį pateikta vos 75 prašymai. Vėliau pastebimas spartus augimas, ypač tai būdinga 1990–1998 m., per šį laikotarpį pateiktų prašymų skaičius išaugo beveik 100 proc.⁹ Vėliau pateiktų prašymų skaičius augo tolygiai, tačiau nuolat. Beje, prašymų didėjimo šuolių negalima tiesiogiai sieti su

5 Žr. bylą C-321/97 *Andersson and Wåkerås-Andersson* [1999] ECR I-3551, paras 25, 27 ir 30 (tiek ESTT, tiek visos šalys įtrauktos į bylą, pripažino, kad tik „valstybės narės teismas“ gali pateikti prašymą).

6 Žr. bylą C-309/96 *Daniele Annibaldi v. Sindaco del Comune di Guidonia and Presidente Regione Lazio* [1997] ECR I- 7493 ir bylą 244/80 *Pasquale Foglia v. Mariella Novello* [1981] ECR 3045, para 18.

7 Brown, L. Neville; Kennedy, T. *The Court of Justice of the European Communities*. London: Sweet & Maxwell, 1994, p. 209–213; Bergères, M. Ch. *Contentieux communautaire*. Ed. Presses Universitaires de France, 2nd. Ed, p. 247–248.

8 Norkus, R.; Prapiestytė, D.; Valančius, V. *Procesas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme: preliminarus nutarimas*. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2004, p. 130–131.

9 Teisingumo Teismo 2012 m. metinis pranešimas [interaktyvus]. Liuksemburgas, 2012 [žiūrėta 2013-09-09]. <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/201304/192685_2012_6020_cdj_ra_2012_en_proof_01.pdf>.

ES plėtra. Pavyzdžiui, 1995 m. prie ES prisijungus Austrijai, Švedijai ir Suomijai, šių šalių įtaka bendram pateiktų prašymų augimui labai nežymi. Tą patį galima pasakyti ir apie 2004 m., kai prie ES prisijungė nemažas skaičius naujų šalių, tačiau pateiktų pre-judicinių sprendimų skaičių tai veikė nežymiai: 2003 m. buvo pateikta 210 pre-judicinio sprendimo prašymų, 2004 m. – 249, 2005 m. – 221. 2005 m. iš dešimties naujų narių į ESTT su pre-judicinio sprendimo prašymais kreipėsi tik Čekijos Respublika, Vengrija ir Lenkija, pateikdamos penkis paklausimus, o tai sudarė tik daugiau nei 2 procentus Teismo krūvio¹⁰. Žinoma, naujoms narėms perpratus Bendrijos teisinę sistemą bylų skaičius auga.

Ryškus šuolis pastebimas 2010 m., kai per metus pateiktų pre-judicinių sprendimų prašymų skaičius išaugo nuo 302 iki 385 (28 proc.), o 2011 m. net iki 423 prašymų, 2012 m. pateikti 404 prašymai¹¹. Tai akivaizdus Lisabonos sutarties pokyčių rezultatas – aiškiai apibrėžta nuostata, kad prašyti pre-judicinio sprendimo gali visi nacionaliniai teismai, paskatino teismus teikti prašymus.

2. „Teismo“ sąvoka pagal SESV 267 straipsnį

ES sutarties 19 straipsnyje ir SESV 267 straipsnyje minimi „valstybės narės teismai“. Bet ką tai reiškia? Kurios institucijos gali kreiptis pre-judicinio sprendimo, o iš kurių ESTT prašymų nepriimtų? Tam būtina peržvelgti ESTT jurisprudenciją, nes Sutartys jokio apibrėžimo nepateikia.

Ankstyvoje Bendrijos egzistavimo stadijoje Teismas neturėjo aiškių kriterijų, kuriais galėtų vadovautis sprendžiant, ar valstybės narės institucija yra „teismas“. Tiksliau, net iki 1966 m. Teismas nenustatė šių labai reikalingų vertinimo įrankių.

Pirmą kartą nuomonę, kas yra „nacionalinis teismas“, kokius kriterijus jis turi atitikti, ESTT pateikė 1966 m. birželio 30 d. sprendime *Vaassen-Goebbels*¹². Teismas išaiškino, kad „sąvoka „teismas“, nurodyta Sutarties 177 straipsnyje (dabar – SESV 267 straipsnis), tam tikromis aplinkybėmis gali apimti ir institucijas, nepriskiriamas įprastiniams teismams“. Kita vertus, pačios institucijos savęs vertinimas kaip teisminės institucijos savaimė nereiškia, kad ji turi teisę kreiptis pre-judicinio sprendimo¹³.

Kalbant apie tai, ko buvo pasiekta *Vaassen-Göbbels* byla, galima būtų teigti, kad dabar ESTT jau turėjo penkis kriterijus, kuriais galėjo remtis nustatydamas, ar institucija gali būti laikoma „teismu“, o būtent: ar institucija, įkurta teisės aktų pagrindu, ar ji yra nuolatinė, ar ji taiko teisės normas, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu. Taip pat reikėtų pažymėti, kad po šio sprendimo ESTT vėlesnėse bylose nustatinėjo, ar šios sąlygos yra įvykdytos, šiuos kriterijus tobulino ir pridėjo kitų¹⁴. Pavyzdžiui, reikalavimas, kad institucija būtų nepriklausoma, buvo pa-

10 *Ibid.*

11 *Ibid.*

12 Byla 61/65 *Vaassen-Göbbels* [1966] ECR 261.

13 Byla 24/92 *Corbiau v. Administration des Contributions* [1993] ECR I-1277.

14 Generalinio advokato Ruiz-Jarabo Colomer nuomonė byloje C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, para 17.

minėtas bylos *Pretore di Salò*¹⁵ sprendime ir besąlygiškai priimtas *Corbiau* byloje¹⁶. Atkreiptinas dėmesys, kad nepriklausomumo kriterijus, kuris yra svarbiausia teismo sąvybė, turėjo palaukti iki 1987 m., kol pasirodė ESTT sprendime.

Teismų praktika išliko nepakitusi dėl kai kurių reikalavimų, ypač tokių, ar institucija yra įsteigta pagal įstatymą, ar ji yra nuolatinė, ar ji taiko teisės normas. Tačiau kiti, kurie aiškiausiai apibrėžia teismą, pavyzdžiui, būtinas nepriklausomumo kriterijus, *inter partes* procedūra ar teismo pobūdžio sprendimas, buvo interpretuojami įvairiai ir kartais labai painiai.

Siekiant nustatyti, ar tam tikras nacionalinis teismas gali būti laikomas „teismu“ pagal SESV 267 straipsnį, reikia įvertinti jo atitiktį paties ESTT savo jurisprudencijoje nustatytiems reikalavimams ir kriterijams. Kol nėra abstrakčios „teismo“ sąvokos 267 straipsnyje, vis dėlto galima iš Teismo praktikos išskirti tam tikrą skaičių kriterijų, kurie būtini nustatant, kurios institucijos gali kreiptis dėl prejudicinio sprendimo pagal šią nuostatą.

Nuo 1997 m. ESTT, priėmęs sprendimą *Dorsch Consult* byloje¹⁷, pradėjo vartoti formuluotę „siekiant nustatyti, ar institucija, kuri kreipiasi dėl prejudicinio sprendimo, turi „teismo“ statusą pagal EB sutarties 234 straipsnį (dabar SESV 267 straipsnis – *auto-rės pastaba*), reikia vadovautis tokiais kriterijais „įsteigta teisės aktais, nuolatinė veikla, proceso metu sprendžiamas ginčas, taiko teisės aktus ir yra nepriklausoma“. Nors Teismas tiesiogiai nenurodė, kad tai yra baigtinis kriterijų, leidžiančių nustatyti „teismo“ statusą, sąrašas, tačiau juo vėliau rėmėsi tiek pats Teismas, tiek Generaliniai advokatai¹⁸.

Tais atvejais, jei buvo nustatoma, kad besikreipianti institucija nėra „teismas“ pagal valstybės narės vidaus teisę, ESTT dar tikrindavo, ar ši institucija atitinka ir kitus kriterijus, parodančius įgyvendinamų funkcijų pobūdį, tokius kaip, ar jos *jurisdikcija yra privaloma, ar ji nagrinėja ginčą, ar priima teismo pobūdžio sprendimą*¹⁹.

Teismo praktika tiksliai neapibrėžia „teismo“ sąvokos pagal SESV 267 straipsnį, tačiau galima teigti, kad nors atrodo, kad yra tan tikri kriterijai, kurie atrodo labai svarbūs iš pirmo žvilgsnio, tačiau Teismas negrindžia savo sprendimų remdamasis tik tuo, ar institucija yra privati arba vieša, ar yra galimybė apskūsti sprendimą. Daug svarbesnis yra nacionalinių valdžios institucijų dalyvavimo laipsnis, nepriklausomumo ir nešališkumo lygis, taip pat ginčo pobūdis ir institucijos sprendimas.

Ar Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba yra teismas SESV 267 straipsnio prasme?

Kiekvienoje ES valstybėje narėje, taip pat ir Lietuvoje, be teismų, yra įvairių valstybinių institucijų, kurios sprendžia teisinius ginčus. Viena tokių yra Ryšių reguliavimo tarnyba.

15 Byla 14/86 *Pretore di Salò* [1987] ECR 2545.

16 Byla C-24/92 *Corbiau* [1993] ECR I-1277.

17 Byla C-54/96 *Dorsch Consult* [1997] ECR I-4961.

18 Byla C-258/97 *HI* [1999] ECR I-1405 ir byla C-275/98 *Unitron Scandinavia et 3-S* [1999] ECR I-8291.

19 Byla 61/65 *Vaassen – Goebbels* [1966] ECR 261, byla 246/80 *Broekmeulen* [1981] ECR 2311; byla C-54/96 *Dorsch Consult* [1997] ECR I-4961; byla C-103/97 *Josef Köllensperger GmbH & Co. KG and Atzwanger AG v. Gemeindeverband Bezirkskrankenhaus Schwaz* [1999] ECR I-551; byla C-407/98 *Abrahamsson ir Anderson* [2000] ECR I-5539.

Vertinant šią instituciją pagal visus anksčiau išvardintus kriterijus iš jų galima išskirti institucijos įsteigimą, jos veiklos vykdymą vadovaujantis teisės aktais ir juose nustatytą tvarką bei institucijos tęstinumą. Ši institucija valstybinio lygmens, taigi įsteigta nuolatinei veiklai įstatymų nustatyta tvarka ir visus šiuos tris kriterijus atitinka. Dėl ribotos darbo apimties detalieji šie kriterijai nebus nagrinėjami, o nurodomi tik konkretūs teisės aktai, kuriais vadovaujantis institucija įkurta bei vykdo veiklą. Taigi, toliau vertinant, ar ši institucija būtų pripažinta „teismu“ pagal 267 straipsnį, bus nagrinėjami kiekvienas atskirai bei grupės šių kriterijų:

1. Institucijos nepriklausomumas;
2. Institucijos jurisdikcijos ir sprendimų privalomumas;
3. Ginčų nagrinėjimas institucijoje ginčo teisenos tvarka;
4. Prejudicinio sprendimo besikreipiančios institucijos nariai turi turėti teisinį išsilavinimą.

Ryšių reguliavimo tarnybos nuolatinė institucija buvo įkurta vadovaujantis Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymu²⁰, jos galios, veikla ir įgaliojimai reglamentuojami Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo²¹ bei Lietuvos Respublikos pašto įstatymo²². Vyriausybės 2000 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. 798 buvo pavirtinti RRT nuostatai, jų 1 punkte nustatyta, kad RRT yra savarankiška Vyriausybės įstaiga. Tačiau Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 1029 patvirtintuose nuostatuose Ryšių reguliavimo tarnyba jau buvo įtvirtinta kaip savarankiška valstybės įstaiga. Kaip nustatyta Ryšių reguliavimo tarnybos nuostatų²³ 1 straipsnio 2 punkte: „Savo veikloje Tarnyba vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija²⁴, Europos Sąjungos teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu²⁵, Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Respublikos Prezidento dekretais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, šiais nuostatais ir kitais teisės aktais“. Elektroninių ryšių įstatymo 9 straipsnyje nustatyta²⁶, kad Ryšių reguliavimo tarnyba: 1) prižiūri ir įgyvendina šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatas; 2) rengia ir tvirtina reikalavimus aparatūrai ir įrenginiams ir jų naudojimo sąlygas, teisės aktų nustatytais atvejais išduoda leidimus naudoti aparatūrą ir įrenginius, įvežti ir naudoti radijo stebėsenos ir radijo ryšio slopinimo įrenginius; 3) rengia ir tvirtina Nacionalinę radijo dažnių paskirstymo lentelę, kartu su Lietuvos radijo ir televizijos komisija rengia ir tvirtina radijo dažnių skyrimo radijo ir televizijos programoms transliuoti ir siųsti planą; 4) bendradarbiauja su užsienio valstybių elektroninių ryšių veiklos reguliavimo

- 20 Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 56-1548, 3 straipsnio 1 dalies 2 punktas.
- 21 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 69-2382, 4 straipsnio 2 dalis.
- 22 Lietuvos Respublikos pašto įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 36-1070; 2012, Nr. 135-6867.
- 23 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatų patvirtinimo. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 131-4734.
- 24 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 31-953.
- 25 Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
- 26 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21.

institucijomis, pagal kompetenciją dalyvauja tarptautinių organizacijų ir Europos Sąjungos institucijų, komitetų bei grupių, kurių veikla susijusi su elektroniniais ryšiais (telekomunikacijomis), radijo ryšio įrenginiais ir galiniais įrenginiais, elektromagnetiniu suderinamumu ir (arba) radijo spektro valdymu, viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų saugumu, veikloje, taip pat Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos veikloje, reikiama atvejais skiria ekspertus, kurie dalyvautų atitinkamuose komitetuose ir grupėse, atlieka tarptautinį radijo dažnių (kanalų) ir orbitinių išteklių koordinavimą bei tarptautinę radijo ryšio stočių (radijo dažnių) ir orbitinių išteklių apsaugą; 5) rengia ir teikia Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai pasiūlymus dėl elektroninių ryšių veiklos politikos; 6) rengia ir teikia Vyriausybei pasiūlymus dėl universaliųjų paslaugų kainų aukščiausios ribos, rengia ir teikia Vyriausybei tvirtinti universaliųjų paslaugų teikimo nuostolių kompensavimo taisykles; 7) nustato universaliųjų paslaugų teikimo taisykles, įpareigojimus nepaskirtiems teikti universaliąsias paslaugas ūkio subjektams, kad būtų galima tinkamai teikti universaliąsias paslaugas; 8) Vyriausybės nustatyta tvarka kaupia ir saugo informaciją apie tai, kokius techninius įvykių duomenis apie elektroninius ryšius fiksuoja ir saugo ūkio subjektai, teikiantys elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas; 9) vykdo nacionalinio elektroninių ryšių tinklų ir informacijos saugumo incidentų tyrimo padalinio veiklą; 10) yra atsakinga už tiesiogiai taikomų Europos Sąjungos teisės aktų, reglamentuojančių šio įstatymo reguliavimo dalyką, nuostatų vykdymo priežiūrą.

Nepriklausomumas. Kalbant apie šios institucijos nepriklausomumą, svarbu atkreipti dėmesį į ES teisę, kuri pabrėžia nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumo būtinumą. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/140/EB²⁷ nurodyta, kad „Siekiant užtikrinti veiksmingesnį reguliavimo sistemos taikymą, nacionalinių reguliavimo institucijų autoritetą ir pagerinti jų sprendimų nuspėjamumą, turėtų būti stiprinamas šių institucijų nepriklausomumas. Todėl nacionalinėje teisėje turėtų būti speciali nuostata, kuria būtų užtikrinta, jog į nacionalinės reguliavimo institucijos atliekamas užduotis nebūtų kišamasi iš išorės ar nebūtų daromas politinis spaudimas, dėl kurio būtų pakenkta institucijos sprendimų nepriklausomumui. Dėl išorės poveikio nacionalinis įstatymų leidžiamasis organas nėra tinkamas pagal šią reguliavimo sistemą veikti kaip reguliavimo institucija. Todėl turėtų būti iš anksto nustatytos nacionalinės reguliavimo institucijos vadovo atleidimo taisyklės, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonų dėl jos neutralumo ar dėl išorės veiksnių poveikio šiai institucijai. Svarbu, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsakingos už *ex ante* rinkos reguliavimą, turėtų nuosavą biudžetą.“ Savo disertacijoje „Nepriklausomos reguliavimo institucijos valstybinio administravimo institucijų sistemoje“ I. Deviatnikovaitė nurodo, kad atsižvelgiant į ES nepriklausomumo reikalavimų, keliamą nacionalinėms reguliavimo institucijoms, mechanizmą, įžvelgiamas politinio nepriklausomumo įtvirtinimas. Jį galima išskaidyti į

27 Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. lapkričio 25 d. direktyva 2009/140/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos, Direktyvą 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų ir Direktyvą 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo. [2009] OL, L 337/37.

keletą struktūrinių elementų – institucinį, asmeninį arba personalinį, finansinį nepriklausomumą²⁸.

Institucinis Ryšių reguliavimo tarnybos nepriklausomumas įtvirtinamas terminu „savarankiška“ institucija. Tai reiškia, kad jokios institucijos negali stabdyti, naikinti, veikti Ryšių reguliavimo tarnyba sprendimų²⁹. Ryšių reguliavimo tarnybai vadovauja direktorius, kuris skiriamas Lietuvos Respublikos Prezidento Ministro Pirmininko teikimu³⁰. Tarnybos veikla organizuojama vadovaujantis direktoriaus patvirtintais strateginiais planais, kurie sudaromi vadovaujantis įstatymais ir derinami su Vyriausybės programa, Valstybės ilgalaikės raidos strategija ir kitais strateginio planavimo dokumentais. Šis planas skelbiamas Tarnybos internetiniame tinklalapyje, o jo vykdymą kontroliuoja direktorius. Direktoriaus atlyginimo nustatymas reguliuojamas Lietuvos Respublikos Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymu³¹.

Personalinis Ryšių reguliavimo tarnybos nepriklausomumas užtikrinamas vadovybės formavimo tvarka, kadencijos nustatymu, keliamais reikalavimais pretendentams, vadovybės veiklos ribojimu, atleidimo nesibaigus kadencijai nustatytais sąlygomis³². Ryšių reguliavimo tarnybos direktorių 5 metams skiria Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu. Taip pat svarbu, kad tiek Tarnybos veiklą reglamentuojančiame įstatyme³³, tiek jo nuostatuose³⁴ aiškiai apibrėžtas atvejų, kuriais Lietuvos Respublikos Prezidentas gali iš pareigų atleisti Tarnybos direktorių ar tarybos narius, baigtinis sąrašas. Specifinių išsilavinimo kriterijų vadovui įstatyme nėra nustatyta. Taigi tai paliekama Prezidento diskrecijai. Nėra nustatyta ir kiek kadencijų tas pats asmuo gali eiti direktoriaus pareigas, nurodyti ir Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus, jo pavaduotojų veiklos apribojimai. Būtina nurodyti ir tai, kad specialiose Ryšių reguliavimo tarnybos priimtose ginčų nagrinėjimo taisyklėse nustatyta, kad ginčui nagrinėti skiriamas tarnyboje dirbantis valstybės tarnautojas ir kartu nustatoma, kad konkrečiam ginčui nagrinėti negali būti skiriamas toks tarnautojas, kuris nagrinėdamas ginčą gali patekti į interesų konfliktą³⁵. Interesų konflikto apibrėžime priežastims, galinčioms jį sukelti, minėtose taisyklėse pateikiama nuoroda į Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymą³⁶.

28 Deviatnikovaitė, I., *supra* note 2, p. 146.

29 *Ibid.*, p. 195.

30 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21, 7 straipsnio 1 dalis.

31 Lietuvos Respublikos Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 75-2271.

32 Deviatnikovaitė, I., *supra* note 2, p. 195.

33 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21, 7 straipsnio 9 dalis.

34 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatai. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 131-4734, 21 punktas.

35 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. 1V-1015 patvirtintos galutinių paslaugų gavėjų ginčų su elektroninių ryšių paslaugų tiekėjais ir ginčų tarp pašto ir(ar) pasiuntinių paslaugų tiekėjų ir naudotojų nagrinėjimo taisyklės. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 130-6176, 28 ir 29 punktai.

36 Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 67-1659; 2000, Nr. 18-431.

Kitas Ryšių reguliavimo tarnybos valdymo organas yra taryba, kuri sudaroma iš septynių narių, o jos pirmininkas yra direktorius. Tarybos narius taip pat skiria Lietuvos Respublikos Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu, vieni nariai gali būti mokslininkai, kiti – įvairių ministerijų, tarnybų atstovai³⁷, o jų darbas yra nemokamas. Tarybos veikla reguliuojama pačios tarybos priimamo darbo reglamento³⁸. Taryba skiria direktoriaus pavaduotoją ir direktoriaus vienkartinės priemokas ir paskatinimus, dėl jų posėdžiaujant pats direktorius nebalsuoja³⁹. Ryšių reguliavimo tarnybos vidaus darbo tvarką reguliuoja grynai pati tarnyba – kaip jau minėta, darbo reglamentą priima taryba, taip pat ji kartu su direktoriumi derina Tarnybos struktūrą ir padalinių nuostatus, pajamų ir išlaidų biudžeto tvirtinimą, o direktorius savo nuožiūra priima ir atleidžia asmenis, dirbančius pagal darbo sutartis, taip pat jis tvirtina tarybos pareigybių sąrašus ir aprašymus⁴⁰. Svarbu tai, kad pati Tarnybos taryba sprendžia dėl ginčų tarp ūkio subjektų sprendimo taisyklių bei tarpininkavimo ir (ar) taikinimo procedūrų taisyklių⁴¹. Tarnybos atskaitomybė taip pat sureguliuota Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatyme (6 straipsnio 4 dalyje) ir Ryšių reguliavimo tarnybos nuostatuose (18.10 punkte), kurie numato, kad bent vieną kartą per metus Tarnybos direktorius teikia Tarnybos veiklos ir finansinę rašytinę ataskaitą Tarnybos tarybai, Lietuvos Respublikos Seimui, Vyriausybei, taip pat ją skelbia viešai.

Direktyvose paminėta, jog nacionaliniam reguliavimo subjektui svarbu turėti nuosavą biudžetą, kurį galėtų naudoti įdarbindamas reikiamą kvalifikuotų darbuotojų skaičių. *Finansinis nepriklausomumas* iš dalies užtikrintas tuo, kad Tarnyba finansuojama iš valstybės biudžeto ir atskiro Tarnybos biudžeto, kurį sudaro visos Tarnybos pajamos, gautos už teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus⁴². Šie biudžetai apskaitomi atskirai vienas nuo kito. Viršplaninės Tarnybos pajamos į atskirą Tarnybos biudžetą, taip pat nepanaudotos atskiro Tarnybos biudžeto lėšos einamaisiais finansiniais metais arba perkeltos į kitus finansinius metus paliekamos Tarnybai ir gali būti naudojami viršijant patvirtintas asignavimų sumas⁴³.

Jurisdikcijos ir sprendimų privalomumas. Ryšių reguliavimo tarnybos privaloma išankstinė neteisminė ginčų nagrinėjimo jurisdikcija nustatyta Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 28 straipsnio 1 dalyje. Be to, toje pačioje įstatymo normoje suformuluotas ir įpareigojimas už ginčo sprendimą sumokėti ginčo nagrinėjimo mokesťį, taip pat – reglamentuojamas ir ginčo šalių patirtų teisinių išlaidų atlyginimas, o nustatant jo tvarką daroma nuoroda į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą⁴⁴. Taip

37 Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. rugpjūčio 3 d. dekretas Nr. 1K-1077 „Dėl Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos narių skyrimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 88-3486.

38 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21, 7 straipsnio 3 dalis.

39 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatai, *supra* note 34, 14 punktas.

40 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatai, *supra* note 34, 16–20 punktai.

41 *Ibid.*, 20.10 punktas; Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21, 8 straipsnio 7 dalies 9 punktas.

42 Deviatnikovaitė, I., *supra* note 2, p. 195.

43 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatai, *op cit.*, 24 ir 25 punktai.

44 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *op. cit.*, 28 straipsnio 3 dalis.

pat imperatyviai reglamentuojamas ir priimto Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimo dėl ginčo privalomumas – jis nustatytas Elektroninių ryšių įstatymo 28 straipsnio 16 dalyje, o to pačio straipsnio 18 dalyje nustatyta jo apskundimo Vilniaus apygardos teismui tvarka. Be to, tarnybos priimtas sprendimas yra laikomas vykdomuoju dokumentu ir jo nevykdant geranoriškai jis gali būti vykdomas priverstine tvarka Lietuvos Respublikos civilinio proceso nustatyta tvarka⁴⁵. Svarbu paminėti ir tai, kad pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso normas sprendimai atsisakyti priimti prašymą, palikti prašymą nenagrinėtą, nutraukti ar sustabdyti ginčo nagrinėjimą gali užkirsti kelią tolesniam ginčo nagrinėjimui, o nagrinėjamo ginčo šalims Elektroninių ryšių įstatymo 28 straipsnio 17 dalyje numatyta galimybė tokius Ryšių reguliavimo tarnybos priimtus procesinius sprendimus taip pat apskųsti Vilniaus apygardos teismui.

Ginčo nagrinėjimo tvarka. Bendrosios ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir (ar) paslaugas, nagrinėjimo taisyklės reglamentuojamos jau minėtame Elektroninių ryšių įstatymo 28 straipsnyje. Jame nustatoma tiek jau aptarta kreipimosi į instituciją neteisminė tvarka bei jurisdikcijos privalomumas, tiek pačio prašymo nagrinėti ginčą priėmimo tvarka (čia daroma nuoroda į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 115 straipsnio 1–4 dalių nuostatas), tiek atsisakymo priimti pareiškimą sąlygos, taip pat ginčo nagrinėjimo nutraukimo, sustabdymo atvejai, galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemonės bei bendrosios ginčo dalyvių teisės: susipažinti su nagrinėjamo ginčo medžiaga, teikti įrodymus, paaiškinimus, samprotavimus ir argumentus, kitai šaliai jiems prieštarauti, taip pat gauti sprendimo nuorašus, sprendimus skųsti, atsisakyti prašymo nagrinėti ginčą ar tokį prašymą kitai šaliai pripažinti, turėti savo atstovus⁴⁶. Bendra tvarka ginčai nagrinėjami rašytinio proceso būdu, tačiau yra sudaroma galimybė ir žodiniam nagrinėjimui, kurio metu ginčo šalių neatvykimas netrukdo Ryšių reguliavimo tarnybai priimti sprendimą (su tam tikromis išimtimis). Būtina pabrėžti ir tai, kad nepaisant to, kad daugelis procedūrinių klausimų reglamentuojami pateikiant nuorodas į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą, vis dėlto Tarnybos nagrinėjamų ginčų procedūra detalizuojama ir specialiose Ryšių reguliavimo tarnybos priimtose taisyklėse⁴⁷, kurios nustato prašymo nagrinėti ginčą formą, pateikimo tvarką, ginčo šalių teises ir pareigas, detalią ginčo nagrinėjimo procedūrą. Šiose taisyklėse pakartotinai nurodoma, kad ginčo šalys gali ne tik susipažinti su visa ginčo nagrinėjimo medžiaga, teikti Tarnybai įrodymus, paaiškinimus, argumentus ir samprotavimus, prašymus, prieštarauti kitos šalies ar kitų suinteresuotų asmenų, dalyvaujančių nagrinėjant ginčą, prašymams, paaiškinimams, argumentams ir samprotavimams, gauti Tarnybos sprendimų, priimtų nagrinėjant ginčą, nuorašus, apskųsti Tarnybos sprendimus ir naudotis kitomis teisėmis, kurias suteikia Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, Lietuvos Respublikos pašto įstatymas bei šios Taisyklės, bet taip pat ir suteikia teisę nemokančioms valstybinės kalbos ginčo šalims naudotis vertėjo paslaugomis, taip

45 *Ibid.*, 28 straipsnio 19 dalis.

46 Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas, *supra* note 21, 28 straipsnio 11 dalis.

47 Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. 1V-1015 patvirtintos galutinių paslaugų gavėjų ginčų su elektroninių ryšių paslaugų tiekėjais ir ginčų tarp pašto ir (ar) pasiuntinių paslaugų tiekėjų ir naudotojų nagrinėjimo taisyklės, *supra* note 35.

pat teisę keisti prašymo nagrinėti ginčą pagrindą arba dalyką, keisti reikalavimų apimtis, jų atsisakyti arba juos pripažinti bei ginčą užbaigti taikos sutartimi.

Kvalifikacija. Nei Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus, nei tarybos narių kvalifikaciniai reikalavimai nėra aptariami, privalomos nuostatos, kad direktorius, jo pava-duotojas ar bet kuris narys turėtų teisinį išsilavinimą, nėra.

3. Apibendrinimas

Bendrai Ryšių reguliavimo tarnybos veikla, struktūra, narių priėmimo, apmokėjimo ir atleidimo, vidaus tvarkos reikalavimai, veiklos vykdymas labai gerai ir pakankamai detalai reglamentuotas tiek specialiu Elektroninių ryšių įstatymu, tiek Ryšių reguliavimo tarnybos nuostatais, tiek specialiomis ginčų nagrinėjimo taisyklėmis. Svarbu, kad nepriklausomumo kriterijus užtikrinamas tiek asmeniniu, tiek instituciniu lygmeniu, kadangi minėtuose teisės aktuose aiškiai aptarta valdymo organų narių priėmimo ir atleidimo tvarka, institucijos atskaitomybė nepriskirta tik vienai konkrečiai valdančiajai institucijai, bet yra vieša, be to, institucija nėra absoliučiai priklausoma nuo valstybės biudžeto, bet gali generuoti savo lėšas. Vis dėlto trūksta detalesnio valdančių institucijos organų narių asmeninio nepriklausomumą užtikrinančių finansinių garantijų, be to, neatlygintinas tarybos narių darbas vertintinas dvipusiškai – viena vertus, ne finansinis, bet profesinio tobulėjimo ir visuomeninio darbo, pilietiškumo akstinas atliekamų funkcijų nesiejant su finansiniu atlygiu atriboja tarybos narių priimamus sprendimus nuo materialaus įvertinimo ir taip galimai nutolina suinteresuotumą papildomu materialiniu paskatinimu, vis dėlto galimas ir atvirkštinis procesas – už atliekamas funkcijas adekvataus finansinio atlygio nebuvimas neužtikrina maksimalaus suinteresuotumo ginčo baigtimi ir palieka spragą korupcinei įtakai. Be to, nors konkrečių valstybės tarnautojų skyrimui nagrinėti ginčus ir nustatyti apribojimai, siekiant išvengti interesų konflikto, vis dėlto – neaptartas būtent galimų ginčus nagrinėti skirti tarnautojų nepriklausomumas, jų papildomos finansinės garantijos, profesinės veiklos apribojimai ir finansinė parama baigus tarnybą. Lyginant valstybės tarnautojo statusą su teisėjo statusu vienodas nepriklausomumo vertinimas negalimas, jei valstybės tarnautojui specialiais įstatymais nesuteikiamos analogiškos ar atitinkamos nepriklausomumo garantijos. Vis dėlto, nors ir nenustatyta tam tikrų ginčus nagrinėjančių valstybės tarnautojų ir tarybos narių nepriklausomumo užtikrinančių priemonių, tiek pati institucija, tiek jos nariai gali būti vertinami kaip nepriklausomi tiek institucijos sudarymo, tiek atskaitomybės, veiklos kontrolės, sprendimų priėmimo nepriklausomumo atžvilgiais. Be to, aiškiai reglamentuotas tiek pačios Ryšių reguliavimo tarnybos kaip privalomos ginčo nagrinėjimo institucijos privalomumas, tiek jos priimtų sprendimų vykdymo privalomumas. Taip pat aiški priimamų sprendimų vieta teisminiame ginčų nagrinėjime, sureguliuota jų priėmimo ar atmetimo, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir vykdymo tvarka, kuri daugeliu aspektų yra analogiška civilinių bylų nagrinėjimo tvarkai. Šalims užtikrintos visos procesinės teisės, kas garantuoja *inter partes* procedūrą, taigi galima pagrįstai daryti išvadą, kad Ryšių reguliavimo tarnybos priimami sprendimai dėl ginčų yra teisinio nagrinėjimo da-

lis, o ši institucija gali būti laikoma vykdančia teisingumą. Taigi nors institucijos valdymo organų narių bei ginčus nagrinėjančių narių kvalifikacija nėra aptarta ir nėra aišku, ar besikreipdami į ESTT institucijos nariai privalo ir/ar gali turėti teisinį išsilavinimą, vis dėlto šis kriterijus laikytinas formaliu ir tai, kad tenkinami visi anksčiau aptarti esminiai kriterijai, leidžia daryti prielaidą, kad Ryšių reguliavimo tarnyba gali būti pripažinta „teismu“ pagal SESV 267 straipsnį.

Išvados ir pasiūlymai

Išvados

1. Tam, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priimtų prejudicinio sprendimo prašymą iš institucijos, turi būti įgyvendintos tam tikros sąlygos: besikreipianti institucija ESTT turi būti įvardijama kaip „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį. Dar 1966 m. *Vaassen-Göbbels* byloje Teismas apibrėžė penkis kriterijus, kuriais galėjo remtis nustatydamas, ar institucija gali būti laikoma „teismu“, o būtent: ar institucija, įkurta teisės aktų pagrindu, ar ji yra nuolatinė, ar ji taiko teisės normas, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu. Po šio sprendimo ESTT vėlesnėse bylose šiuos kriterijus tobulino ir pridėjo kitų. Nuo 1997 m. Teismas, priėmęs sprendimą *Dorsch Consult* byloje, pradėjo vartoti formuluotę „siekiant nustatyti, ar institucija, kuri kreipiasi dėl prejudicinio sprendimo, turi „teismo“ statusą pagal EB sutarties 234 straipsnį (dabar SESV 267 straipsnis), reikia vadovautis tokiais kriterijais: *įsteigta teisės aktais, nuolatinė veikla, proceso metu sprendžiamas ginčas, taiko teisės aktus ir yra nepriklausoma*“. Nors Teismas tiesiogiai nenurodė, kad tai yra baigtinis kriterijų, leidžiančių nustatyti „teismo“ statusą, sąrašas, tačiau juo vėliau rėmėsi tiek pats Teismas, tiek generaliniai advokatai.

2. Teismui palikta teisė spręsti, ar tam tikra valstybės narės institucija yra „teismas“ nagrinėjamo 267 straipsnio tikslais; tam tikros institucijos priskyrimas prie teismų pagal nacionalinius teisės aktus dar nėra galutinis, nes paskutinį žodį taria ESTT. Nuodugniai išnagrinėjus Teismo praktiką matyti, kad Teismas palaipsniui išplėtė institucijų, kurioms leidžiama kreiptis prejudicinio sprendimo, ratą ir kurios yra laikomos administravimo ar priežiūros institucijomis, o ne teismais pagal nacionalinę teisę, bet besikreipianti institucija privalo veikti kaip „teismas“ ir ji turi vykdyti teismines galias.

3. Susiaurinus institucijų, galinčių kreiptis prejudicinio sprendimo, ratą, tam tikros institucijos gali likti be ES teisės aiškinimo. Ši pasekmė nėra pageidautina ES požiūriu, ir tai yra vienas iš stipriausių argumentų dėl plataus „teismo“ savokos pagal SESV 267 straipsnį traktavimo.

Kitas argumentas yra tas, kad pasitelkus prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą galima stebėti valstybės narių įsipareigojimus Europos Sąjungai, o šiai veiksmingai kontroliuojančiai priemonei būtų pakenkta apribojant galimybę teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Taigi, ESTT yra labai lankstus išaiškinant, kas yra „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį. Tačiau tai nebūtinai turi būti neigiamas pokytis. Nors teismo praktika, atrodo, šiek tiek nenuosekli ir suteikia pagrindo diskusijoms, reikia nepamiršti, kad Teismas iš tiesų bando padaryti prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą prieinamą visoms institucijoms, kurioms kyla klausimų dėl ES teisės.

4. Autorės nuomone, prejudicinio sprendimo procedūra turi būti lanksti ne tik dėl vis didėjančio valstybių narių skaičiaus, bet ir to suponuoto dar stipresnio poreikio užtikrinti, kad ES teisė būtų vienodai taikoma ir aiškinama visose Sąjungoje. Todėl nėra sunku įsivaizduoti rezultatą, jei kiekvienas nacionalinis teismas galėtų aiškinti ES teisę kaip jam patinka: visa ES kūrimo prasmė ir pagrindas dingtų, nes skirtingų nacionalinių interpretacijų galutinis rezultatas būtų ne kas kita negu 28 skirtingų teisės sistemų derinimas su ES teise vien tik nustatant sistemą, bet ne privalomą pobūdį. Taigi, nacionalinėms institucijoms reikėtų ir net jos turėtų siekti ES TT išaiškinimų, todėl kuo daugiau institucijų turėtų turėti galimybę kreiptis į ESTT.

Pasiūlymai

Vertinant kompleksiskai išnagrinėtus kriterijus, kuriuos atitinka Ryšių reguliavimo tarnyba, siūlytini pakeitimai grynai formalūs, ir jų įgyvendinimas tik palengvintų nagrinėjimo dėl institucijos tinkamumo kreiptis dėl prejudicinio sprendimo procedūrą ir labiau užtikrintų sėkmę, kad Ryšių reguliavimo tarnyba būtų pripažinta „teismu“ pagal SESV 267 straipsnį. Taigi, siekiant labiau užtikrinti nepriklausomumo kriterijaus visišką tenkinimą, siūlytina aiškiai institucijos struktūroje suformuoti atskirą ginčų nagrinėjimo skyrių ar padalinį, kurio darbuotojams būtų keliamas tiek teisinio išsilavinimo ir tinkamos kvalifikacijos reikalavimas, tiek taikomi asmeninių ginčus nagrinėjančių darbuotojų nepriklausomumą užtikrinantys įrankiai, aiškiai sureguliuotas jų darbo apmokėjimas, nustatyti kitos veiklos tiek tarnybos metu, tiek tam tikrą laikotarpį po jos apribojimai; arba ginčų nagrinėjimo taisyklėse nustatyti aiškius reikalavimus valstybės tarnautojams, kurie gali būti skiriami nagrinėti ginčus, o Elektroninių ryšių įstatyme kompleksiskai sureguliuotas tokių asmenų nepriklausomumo užtikrinimas ir minėti įrankiai. Be to, turi būti aptartos ne tik Tarnybos direktoriaus ir tarybos narių atleidimo iš pareigų sąlygos, bet ir būtent tų asmenų, kurie skiriami nagrinėti ginčus. Tokių asmenų statusą taikant nepriklausomumo įrankius siūlytina orientuoti į teisėjų statusą.

Literatūra

Bergères, M.-C. *Contentieux communautaire*. PUF, 3ème éd., 1998.
 Byla C-407/98 *Abrahamsson ir Anderson* [2000] ECR I-5539.
 Byla 14/86 *Pretore di Salò* [1987] ECR 2545.
 Byla 24/92 *Corbiau v. Administration des Contributions* [1993] ECR I-1277.

Byla 244/80 *Pasquale Foglia v. Mariella Novello* [1981] ECR 3045.
 Byla 246/80 *Broekmeulen* [1981] ECR 2311.
 Byla 61/65 *Vaasen-Göbbels* [1966] ECR 261.
 Byla C-103/97 *Josef Köllensperger GmbH & Co. KG and Atzwanger AG v. Gemeindeverband*

- Bezirkskrankenhaus Schwaz* [1999] ECR I-55.
- Byla C-24/92 *Corbiau* [1993] ECR I-1277.
- Byla C-258/97 *HI* [1999] ECR I-1405 ir byla C-275/98 *Unitron Scandinavia et 3-S* [1999] ECR I-8291.
- Byla C-259/04 *Elizabeth Florence Emanuel v. Continental Shelf* [2006] ECR I-3089.
- Byla C-309/96 *Daniele Annibaldi v. Sindaco del Comune di Guidonia and Presidente Regione Lazio* [1997] ECR I-7493.
- Byla C-321/97 *Andersson and Wåkerås-Andersson* [1999] ECR I-3551.
- Byla C-385/09 *Nidera Handelscompagnie* [2010] ECR I-10385.
- Byla C-516/99 *Walter Schmid* [2002] ECR I-4573.
- Byla C-54/96 *Dorsch Consult* [1997] ECR I-4961.
- Brown, L. Neville; Kennedy, T. *The Court of Justice of the European Communities*. London: Sweet & Maxwell, 1994.
- Deviatnikovaitė, I. *Nepriklausomos reguliavimo institucijos valstybinio administravimo institucijų sistemoje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
- Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. lapkričio 25 d. direktyva 2009/140/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos, Direktyvą 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų ir Direktyvą 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo. [2009] OL, L 337/37.
- Generalinio advokato General Ruiz-Jarabo Colomer nuomonė byloje C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445.
- Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
- Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 69-2382.
- Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 31-953.
- Lietuvos Respublikos pašto įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 36-1070; 2012, Nr. 135-6867.
- Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. rugpjūčio 3 d. dekretas Nr. 1K-1077 „Dėl Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos narių skyrimo“. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 88-3486.
- Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. 1V-1015 patvirtintos galutinių paslaugų gavėjų ginčų su elektroninių ryšių paslaugų tiekėjais ir ginčų tarp pašto ir(ar) pasiuntinių paslaugų tiekėjų ir naudotojų nagrinėjimo taisyklės. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 130-6176.
- Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 56-1548.
- Lietuvos Respublikos Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 75-2271.
- Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 67-1659; 2000, Nr. 18-431.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatų patvirtinimo. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 131-4734.
- Norkus, R.; Prapiestytė, D.; Valančius, V. *Procesas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme: preliminarus nutarimas*. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2004.
- Prapiestytė, D. *Prejudicinio sprendimo priėmimo Europos Sąjungos Teisingumo Teisme proceso aiškumas kaip vienodo Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo garantija*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (teisė). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.
- Teisingumo Teismo 2012 m. metinis pranešimas [interaktyvus]. Liuksemburgas, 2012 [žiūrėta 2013-09-09]. <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/201304/192685_2012_6020_cdj_ra_2012_en_proof_01.pdf>.

Anotacija. Straipsnyje analizuojama prejudicinių sprendimų augimo tendencijos ir teismų teisė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo. Aptariama „teismo“ sąvoka ir kriterijai, apibūdinantys institucijas, galinčias tapti prejudicinio sprendimo procedūros subjektais. Daug dėmesio skiriama įvertinti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos galimybes pasinaudoti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsnyje numatyta procedūra.

Reikšminiai žodžiai: prejudicinis sprendimas, Ryšių reguliavimo tarnyba, SESV 267 straipsnis, „valstybės narės teismo“ sąvoka.

CAN THE COMMUNICATIONS REGULATORY AUTHORITY OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA BE RECOGNIZED AS A COURT UNDER ARTICLE 267 OF THE TFEU?

Eglė Kybartienė

Mykolas Romeris University, Vilnius

Summary. *The Republic of Lithuania counts the nine years of membership in the European Union. It is clear that Lithuanian courts, which are part of EU judicial system, and other institutions are facing the need to apply for a preliminary ruling.*

The European Court of Justice gives a preliminary ruling only if the requesting authority can be recognized as a “court or tribunal” under Article 267 of the TFEU. Which Lithuanian authorities may seek for a preliminary ruling? To answer this question, it is necessary to look at the jurisprudence of the Court, because the Treaty does not provide any clear definition.

The first decision, in which the Court issued an opinion what is the national court and what criteria it must meet, was decision in the Vaassen – Goebbels case (in 1966).

The Court has defined five criteria, which may have been used to determine whether a body can be considered a “court”. These criteria are the following: whether the authority was established according to the law, is it permanent, whether it applies rules of law, is the jurisdiction of authority compulsory and using the procedure of inter partes. On the subsequent cases, the Court improved these criteria and added the others. On the judgment of Dorsch Consult case (in 1997), the Court decided the following: “to determine whether the institution applying for a preliminary ruling is corresponding “the court” status under Article 234 (now Article 267 – author’s note), one must be guided by the following criteria: institution must be established by legislation, has regular activities, the process of the dispute, similar legislation and must be independent”.

Each EU Member State, as well as Lithuania, has various state institutions dealing with legal disputes, one of these is the Lithuanian Communications Regulatory Authority. This institution meets the criteria provided by the Court, so it can be assumed that the institution can be treated as a “court” under Article 267. The author believes that the preliminary ruling procedure should be flexible, not only because of the increasing number of Member States, but also because of the growing need to ensure the uniform application and interpretation of EU

law. National authorities should seek guidance from the Court, and more institutions should be able to apply to the Court for the preliminary ruling.

Keywords: *preliminary ruling, the Communications Regulatory Authority of the Republic of Lithuania (RRT), Article 267 of the Treaty, court or tribunal of a Member State.*

Eglė Kybartienė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės instituto doktorantė. Mokslinių tyrimų kryptys: Europos Sąjungos Teisingumo Teismas ir institucijos, galinčios kreiptis į jį, vartotojų teisių apsauga.

Eglė Kybartienė, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Institute of International and European Union Law, Doctoral student. Research interests: Court of Justice of the European Union and the bodies that can apply to it, consumer protection.